

Blombergowa, Maria Magdalena

150-lecie powstania Odeskiego Towarzystwa Historii i Starożytności

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 35/2 - 3, 441-442

1990

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się nie dublowały tematycznie, przy czym każda z nich powiększała — stosownie do swego rozmiaru — dotychczasowe osiągnięcia w zakresie historii kartografii. Można to uznać za dowód szerokich zainteresowań i zapotrzebowań na tę dziedzinę historii nauk geograficznych.

Józef Babicz
(Warszawa)

150-LECIE POWSTANIA ODESKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII I STAROŻYTNOŚCI

W Odessie w dniach 27-28 października 1989 r. odbyła się konferencja naukowa z okazji jubileuszu 150-lecia Odeskiego Towarzystwa Historii i Starożytności. Organizatorami byli: Akademia Nauk Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, Odeskie Towarzystwo Archeologiczne, Muzeum Archeologiczne w Odessie i Odeski Uniwersytet im. J. J. Miecznikowa.

Organizatorzy konferencji wydali skrót referatów w ilości 250 egzemplarzy. W publikacji zamieszczono 21 referatów, w których omówiono dzieje powstania Towarzystwa Historii i Starożytności, zakres badań, historię gromadzenia zbiorów, sprawy siedziby, biblioteki i podległych Towarzystwu muzeów. Kilka referatów poświęcono działalności i osiągnięciom najbardziej czynnych członków. Indywidualność poszczególnych uczonych i badaczy, wokół których skupiało się grono miłośników starożytności miała bowiem poważny wpływ na rozwój i zakres badań ziem nad Morzem Czarnym oraz na powstanie i rozwój Towarzystwa. I tak, początki zainteresowań starożytnościami tych ziem wiążą się z osobą J. A. Stempkowskiego. Znaczenie działalności Stempkowskiego dla archeologii nadczarnomorskiej omówili: S. B. Ochotników i A. S. Ostrowierchow w referacie *Zarodzenie archeologii w Odessie (koniec XVIII w. — 1839 g.)*.

Powstanie Towarzystwa i jego pierwsze osiągnięcia, wynikające z zaangażowania umiejętności i własnych funduszy D. I. Książewicza, M. S. Woroncowa, N. N. Murzakiewicza, J. P. Blaramberga, A. A. Skalkowskiego i innych zreferował I. T. Czerniakow w wykładzie *Odesskomu Obszczestwu Istorii i Driewnostej — 150 liet*, oraz S. A. Bułatowicz, *Iz istorii numizmatycznego sobranija Odesskogo obszczestwa istorii i driewnostej*.

Obserwowane poważne ożywienie działalności Towarzystwa w połowie XIX wieku, wynikało z zaangażowania się w prace Towarzystwa N. I. Pirogowa, który w latach 1856-1858 był wiceprezydentem tego grona uczonych. Działalności Pirogowa poświęcony był referat A. D. Baczynskiego, *N. I. Pirogow i Odesskoje obszczestwo istorii i drewnostej*.

W latach osiemdziesiątych XIX stulecia, w odeskiej archeologii prym wiodło dwóch uczonych: Polak Władysław Jurgiewicz i E. R. Sztern. O ich działalności mówili: W. P. Wanczugow, *Odesskoje obszczestwo istorii i driewnostej na rubieże XIX-XX ww.* i E. P. Sztern oraz A. G. Zaginajło, *Odesskij Uniwersitet i Obszczestwo istorii i driewnostej*.

Przypomnienie dziejów i znaczenia Odeskiego Towarzystwa Historii i Starożytności w polskim piśmiennictwie jest wskazane, gdyż liczne były kontakty Polaków z tym Towarzystwem i jego zarządem. Odeskie Towarzystwo, które powstało w 1839 r. i zajmowało się badaniem dziejów i kultury ziem nad Morzem Czarnym, skupiało w swym gronie wielu uczonych, pisarzy i miłośników starożytności z Rosji, imperium rosyjskiego i z zagranicy. Wśród członków było kilku Polaków między

innymi Michał Grabowski, Józef Ignacy Kraszewski, Adam Honory Kirkor, Eustachy Tyszkiewicz, Adolf Pawiński, Hieronim Stebnicki, Andrzej Podbereski i inni. Władysław Jurgiewicz, profesor i dziekan Wydziału Historyczno-Filologicznego Uniwersytetu w Odessie, był w latach 1883-1898 wiceprezydentem Towarzystwa Historii i Starożytności. Jemu Towarzystwo zawdzięcza nawiązanie szerokich kontaktów z zagranicznymi towarzystwami naukowymi i ważnymi centrami archeologicznymi w Rosji i za granicą. Badania Jurgiewicza w Olbii, Akermanie, Kerczu, Teodozji i innych miejscach wzbogaciły znacząco wiedzę o antycznej historii tego regionu.

Odeskie Towarzystwo Historii i Starożytności działało czynnie do 1919 roku, teoretycznie do 1922 r. W roku następnym utworzona została Odeska Komisja Krajoznawcza, której zadaniem było badanie starożytności i historii ziem nad północnym wybrzeżem Morza Czarnego. W latach trzydziestych XX wieku Komisja zawiesiła swoją działalność i do 1959 roku miłośnicy starożytności skupiali się wokół Uniwersytetu i Muzeum Archeologicznego. W 1959 roku grupa uczonych i krajoznawców, na których czele stanął dyrektor Muzeum Archeologicznego w Odessie M. S. Sinicyn, powołała do życia Odeskie Towarzystwo Archeologiczne. To nowe Towarzystwo w założeniach badawczych i całej działalności nawiązywało do tradycji Odeskiego Towarzystwa Historii i Starożytności. Także wydawane przez nich czasopismo, zgodnie z tradycją, nazwano „Zapiski Odeskiego Towarzystwa Archeologicznego”.

Jednym z ważniejszych zadań przyjętych przez Odeskie Towarzystwo Archeologiczne było organizowanie okresowych naukowych konferencji, poświęconych omawianiu rezultatów badań polowych przeprowadzonych na terenie republiki. Było to również nawiązanie do tradycji zjazdów archeologicznych, zwoływanych przez dawne, przedrewolucyjne towarzystwa archeologiczne.

Omawiana, jubileuszowa konferencja była połączona właśnie z taką, już XX Konferencją archeologiczną poświęconą badaniom na terenie Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej.

Maria Magdalena Blombergowa
(Łódź)